

TÜRKİYE'DE TASARRUF FİNANSMAN SİSTEMİ

HUKUKÎ, İKTİSADÎ VE FIKHÎ BOYUTLAR

Editör:

Hasan Vergil

İBN HALDUN
ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYE'DE TASARRUF FİNANSMAN SİSTEMİ

Hukukî, İktisadî ve Fıkîhî Boyutlar

Editör
Hasan Vergil

Son Okuma	Evren Belkız
ISBN	978-625-8592-24-5
1. Baskı	İstanbul - 2026
İHÜ Yayınları	177
Genel Yayın Yönetmeni	Savaş C. Tali
Yayın Yönetmeni	Ayşenur Alper
Tasarım	İHÜ Yayınları
Kapak Uygulama	İHÜ Yayınları
Mizanpaj Uygulama	Muhammed Muttaki Topcu
Baskı&Cilt	Erkam Yayın San. ve Tic. A.Ş. Sertifika No: 51796

Türkiye'de tasarruf finansman sistemi : hukukî, iktisadî ve fıkîhî boyutlar / editör Hasan Vergil ; son okuma Evren Belkız. -- Birinci basım. -- İstanbul : İbn Haldun Üniversitesi Yayınları, 2026.
260 s. ; 24 sm. -- (İHÜ Yayınları ; 177.).
ISBN 978-625-8592-24-5.
1. Tasarruf finansman şirketleri _Türkiye. 2. İslami finans _Türkiye. 3. Finans _Dini yönleri _İslam.
HG187.4
332.091767

Bu kitap, İbn Haldun Üniversitesi Yayın Kurulu'nun 25/12/2025 tarih ve 26 sayılı kararıyla yayınlanmıştır.

© Bu eserin tüm yayın hakları, İbn Haldun Üniversitesine aittir. Eleştirel makale ve dergilerde yapılacak kısa alıntılar dışında, bu kitabın tamamı veya bir kısmı, yayıncının izni olmadan yayınlanamaz.

İbn Haldun Üniversitesi Yayınları bir İbn Haldun Üniversitesi departmanıdır.

Yayinevi Sertifika No: 51227 | Ordu Cd. No:3, 34480 Başakşehir/İstanbul
yayinevi@ihu.edu.tr | press@ihu.edu.tr

TÜRKİYE'DE TASARRUF FİNANSMAN SİSTEMİ

Hukukî, İktisadî ve Fıkhî Boyutlar

Editör
Hasan Vergil

İBN HALDUN
ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Editör Hakkında

Hasan Vergil (Prof. Dr.)

İbn Haldun Üniversitesi İktisat Bölümü öğretim üyesi. Akademik çalışmaları mikroiktisat, gelir eşitsizliği, yoksulluk, ekonomik büyüme ve kalkınma ile ajan tabanlı modelleme alanlarında yoğunlaşmaktadır. Ekonomi biliminin farklı alanlarında kitap ve makaleler yayımlanmış; ulusal ve uluslararası araştırma projelerinde yürütücü ve araştırmacı olarak görev almıştır.

Yazarlar Hakkında

Hacı Mehmet Günay (Prof. Dr.)

İbn Haldun Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dekanı ve İslam Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesi. Başlıca eserleri arasında *İslâm Hukukunda ve Osmanlı Uygulamasında Kamu Malları, Osmanlı Sonrası Bulgaristan Türk Topluluğunun Dinî Yönetimi ve Özel Yargı Teşkilatı: 1878–1945, Zekat Kitabı, Evlenme Akdinde Batıl-Fasit Ayırımı ve el-Müfid fi'l-ibâdât ve'l-muâmelât 'ale'l-mezhebi'l-Hanefi* yer almaktadır.

Abdurrahman Çetin (Doç. Dr.)

Medipol Üniversitesi Genel Sekreteri. Başlıca eserleri arasında *Tek Düzen Hesap Planı ve AAOIFI Standartları Çerçevesinde Faizsiz Finans Kuruluşları Muhasebesi* yer almakta olup katılım finansı ve faizsiz finans alanlarında çok sayıda akademik çalışması bulunmaktadır.

Buğra Kaan Çakıroğlu (Dr. Öğr. Üyesi)

İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı. Başlıca eserleri arasında *Kira Sözleşmesinin Kiracı Tarafından Devri (TBK m. 323) ve Tasarruf Finansman Sözleşmesi* yer almaktadır. Ayrıca borçlar hukuku, sosyal medya hukuku ve çevrimiçi sözleşmeler üzerine makale ve tebliğleri bulunmaktadır.

Muammer Fatih Öztürk (Arş. Gör.)

Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi. *Türk Hukukunda ve İslam Hukukunda Tasarruf Finansman Sözleşmesi* başlıklı yüksek lisans tezini 2022 yılında tamamlamıştır.

Hakan Şen

Risk Yönetimi Başkanı, Fuzul Tasarruf Finansman AŞ. Veri temelli strateji geliştirme, risk iştahı ve senaryo bazlı yönetim, performans göstergeleri (KPI) ile strateji yönetimi ve kurumsal yol haritası oluşturulması konularında uzmanlaşmıştır.

Yunus Furkan Akbal

Yönetim Kurulu Üyesi, Fuzul Tasarruf Finansman AŞ. *Tasarruf Finansman Sisteminin Regülasyonu: Türkiye Örneği* başlıklı yüksek lisans tezini İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde tamamlamıştır. Ayrıca Fuzul Ventures Yönetim Kurulu Başkanı ve Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Bahreyn-Türkiye İş Konseyi Başkanı olarak görev yapmaktadır.

İçindekiler

<i>Kısaltmalar</i>	13
<i>Giriş</i>	15
Tasarruf Finansman Sistemine İlişkin Tanımlar, Temel Kavramlar ve Ortak Terminoloji	
Doç. Dr. Abdurrahman Çetin	25
<i>Giriş</i>	25
<i>Literatür Taraması</i>	27
<i>Tasarruf Finansman Mevzuatı</i>	29
<i>Tasarruf Finansman Sistemine İlişkin Tanımlar ve Ortak Terminoloji</i>	31
6361 Sayılı Kanun'da Geçen Terimler	31
<i>Tasarruf Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik</i>	34
<i>Tasarruf Finansman Sözleşmeleri</i>	36
Müşteriler ile İmzalanan Tasarruf Finansman Sözleşmeleri	38
Müşteri Bazlı Tasarruf Finansman Sözleşmesi	39
Çekilişli Tasarruf Finansman Sözleşmesi	40
Sözleşme Sınırı ve Tahsisat Ödemesinin Yapılmasına İlişkin Koşullar	41
Müşterinin Hak ve Yükümlülükleri	42
Şirketin Hak ve Yükümlülükleri	44
Teminat, Ekspertiz ve Sigorta Masrafları	46
Cayma Hakkı, Sözleşmenin Feshi ve Devri	47
Sözleşmenin Genel Hükümleri	48
Tarafların Beyanları	49
Diğer Hususlar	50
Sonuç	50
Ek	52
Kaynakça	55

Türkiye’de Tasarruf Finansman Sistemi	
Arş. Gör. Muammer Fatih Öztürk	57
Giriş	57
Tasarruf Finansman Sistemine dair Türkiye’deki Literatür	58
Tasarruf Finansman Araştırma ve Uygulama Merkezi	66
Tasarruf Finansman Sisteminin Unsurları ve Tanımı	69
Tasarruf Finansman Sisteminin Tarihsel Olarak Gelişim ve Dönüşüm Süreci	70
Sistemin Avantaj ve Dezavantajları	74
Tasarruf Finansman Sistemine Benzer Şekilde	
Faaliyet Gösteren Sistemler	77
Sistemin İşleyişi ve Uygulanan Finansman Modelleri	79
Sonuç	84
Kaynakça	86

Tasarruf Finansman Sistemi ve Sözleşmelerinin Fıkhî Değerlendirmesi	
Prof. Dr. Hacı Mehmet Günay	91
Giriş	91
Literatür Değerlendirmesi	94
Tasarruf Finansman Sistemi: Genel Çerçeve	96
Sistemin Kısa Tarihçesi ve Yasal Çerçevesi	96
Tasarruf Finansman Sisteminin Tanımı, Mâhiyeti ve Unsurları	99
Tasarruf Finansman Sisteminin İşleyişi, Aşamaları ve Uygulama Modelleri	104
Tasarruf Finansman Sözleşmesinin Tanımı, Unsurları ve Hukukî Niteliği	109
Sistemin Fıkhî Açıdan Değerlendirilmesi	114
2021 Öncesi Dönemin Fıkhî Değerlendirilmesi	114
2021 Sonrası Dönemin Fıkhî Değerlendirmesi	129
Kaynakça	142

Tasarruf Finansman Sözleşmesine İlişkin Yasal Mevzuat ve Sözleşmenin Hukukî Niteliği	
Dr. Öğr. Üyesi Buğra Kaan Çakıroğlu	147
Giriş	147
Yasal Düzenlemeler	148
Genel Olarak	148
Yasal Mevzuatın Muhteviyatı ve Kapsamı	149
Tasarruf Finansman Sözleşmesinin Hukukî Niteliği	154
Yasal Düzenlemeler Öncesinde Tasarruf Finansman Sözleşmesinin Hukukî Niteliği	154

Yasal Düzenlemeler Sonrası Tasarruf Finansman Sözleşmesinin	
Hukukî Niteliği	156
Rızâî Sözleşme Niteliği	156
Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşme Niteliği	157
Tipik Sözleşme Niteliği	157
Anî-Süreklî Karmaşıĝı Niteliği	157
Standart Sözleşme Niteliği	159
Sonuç	160
Kaynakça	162

Tasarruf Finansman Şirketlerinde Risk Yönetimi

Hakan Şen	163
Giriş	163
Tasarruf Finansman Sistemi ve Şirketlerinin Temel Özellikleri	165
Tasarruf Finansman Şirketlerinde Risk ve Risk Yönetimi	167
Riskin Kavramsal Çerçevesi	167
Risk Türleri ve Sınıflandırılması	168
Finansal Risk Yönetiminin Gelişimi ve Gerekliiliği	171
Risk Yönetiminin Aşamaları	173
Tasarrufa Dayalı Finansman Sisteminde Karşılaşılan Finansal Riskler ve Yönetimi	174
Sermaye Riski	175
Likidite Riski	177
Kredi Riski	178
Operasyonel Risk	180
Diğer Riskler	181
Sonuç	192
Kaynakça	194

Tasarruf Finansman Sisteminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Av. Yunus Furkan Akbal	199
Ürün Çeşitliliğinin Olmaması	200
Giriş	200
Tasarruf Finansman Sisteminin Mevcut Ürün Yapısı	200
Temel Özellikler: Tasarruf, Tahsisat(Edinim) ve Finansman	201
Şirketler Açısından Değerlendirme	202
Müşteriler Açısından Değerlendirme	202
Stratejik Öneriler	204
Sonuç	206
Tasarruf Finansman Şirketlerinde İtibarın Korunması ve Yasal	
Düzenleme İhtiyacı	207
Giriş	207
Sosyal Medyanın Etkileri	207

Kamuoyu Algısının Şekillenmesi	207
Kitlesel Tasarruf Çekilmesinin Sonuçları: Likidite Krizi ve Finansal	
İstikrarsızlık	208
Sektörel ve Ekonomik Yayılım Etkisi	208
Yasal Düzenleme İhtiyacı	208
Tasarruf Finansman Şirketleri Yönünden İnceleme	210
Sonuç	213
Tasarruf Finansman Sektöründe Nitelikli İş Gücüne Erişim Zorlukları	213
Giriş	213
Sektörün Yeni Oluşumu ve Hukuki Altyapı	214
Eğitim Altyapısının Yetersizliği	214
Algısal Zorluklar ve Sektöre İlgi Düşüklüğü	215
Dijital Dönüşüm ve Teknolojik Gereksinimler	216
Stratejik Çözüm Önerileri	216
Sonuç	219
Kamuya Ait Tasarruf Finansman Şirketinin Bulunmaması	220
Giriş	220
Kamunun Tasarruf Finansman Şirketi Kurmasının Gerekliliği Üzerine	
Bir Değerlendirme	222
Sonuç	223
Tasarruf Finansman Şirketlerinde İştirak Yasağı	225
Giriş	225
Sektördeki Hızlı Gelişim ve Regülasyonların Sektörü Geriden	
Takip Etmesi ve Etkileri	229
Giriş	229
Sonuç	230
Tasarruf Finansman Sektöründe Regülasyon Öncesi ve Sonrası	
Dönemlerin Yapısal Değerlendirmesi	231
Yapısal Denge İhtiyacı: Sağlam Regülasyon ve Esneklik	232
Sonuç	232
Tasarrufa Devlet Katkısı İçeriği	233
Tasarrufun Önemi	233
Tasarruf Finansman Şirketleri'nin Tasarruf Etmeye Katkısı	233
Sonuç	234
Tasarrufa Böyle Bir Katkı Sunan Tasarruf Finansman Sistemine	
Devletin Sunabileceği Katkılar	234
Bireysel Emeklilik Sistemi Benzeri Bir Mekanizma Kurulması	236
Sonuç	237
Tasarruf Finansman Sektöründen Alınacak Edinimlerden	
Vergi Muafiyeti	237
Sonuç	240

Tasarruf Finansman Şirketlerinde Toplanan Fonların Sigortalanması	240
Giriş	240
Bankacılık Sisteminde Mevdûat Sigortası	240
Tasarruf Finansman Sektöründe Fon Sigortası İhtiyacı	241
Tasarruf Finansman Şirketlerinde Sigorta Uygulaması	242
Nasıl Olabilir?	242
Sektöre Etkileri ve Geleceğe Dönük Öngörüler	243
Sonuç	243
Kaynakça	245
<i>Dizin</i>	247

Kısaltmalar

BDDK:	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BES:	Bireysel Emeklilik Sistemi
BSMV:	Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi
FKB:	Finansal Kurumlar Birliği
KDV:	Katma Değer Vergisi
KVKK:	Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
MASAK:	Mali Suçları Araştırma Kurulu
m.:	Madde
RoSCA:	Rotating Savings and Credit Associations (Dönüşümlü Kredi ve Tasarruf Birlikleri)
SPK:	Sermaye Piyasası Kurulu
TCMB:	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TDF:	Tasarrufa Dayalı Finansman
TDFS:	Tasarrufa Dayalı Finansman Sistemi
TFS:	Tasarruf Finansman Sistemi
TMSF:	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
ÜFE:	Üretici Fiyat Endeksi
YTS:	Yapı Tasarruf Sandıkları

Giriş

Finans, modern ekonomilerin temel yapı taşlarından biridir. Üretim, yatırım ve tüketim gibi temel ekonomik faaliyetlerin sürdürülebilir biçimde yürütülmesi; kaynakların etkin dağılımı ve zaman içinde tasarrufların yatırımlara dönüşmesi, büyük ölçüde finansal sistemin etkinliğine bağlıdır. Finans, ekonomik büyümeyi tetikleyen anahtar kurumlardan biri olarak, hem mikroekonomik hem de makroekonomik düzeyde hayati bir işlev üstlenir. Özellikle sermaye birikiminin sağlanması, girişimcilik faaliyetlerinin desteklenmesi ve piyasa aktörleri arasında bilgi asimetrisinin azaltılması gibi roller, finansın ekonomik gelişimdeki kritik konumunu ortaya koymaktadır (Levine, 2005).

Finansal piyasaların gelişmişliği, ekonomik büyüme ile pozitif yönde ilişkilidir. Bu bağlamda, finansal derinlik (*financial depth*), finansal katılım (*financial inclusion*) ve finansal verimlilik (*financial efficiency*) gibi göstergeler, ülkelerin kalkınma düzeylerini anlamada sıklıkla başvurulan ölçütlerdendir. IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar da finansal kapsayıcılığın artırılmasının sadece ekonomik büyüme değil, aynı zamanda gelir dağılımı ve sosyal eşitlik açısından da olumlu sonuçlar doğurduğunu vurgulamaktadır (Demirgüç-Kunt & Klapper, 2013).

Küreselleşme süreciyle birlikte finansal piyasalar yalnızca ulusal sınırlar içerisinde değil, uluslararası ölçekte entegre hâle gelmiştir. 1980'lerden itibaren hız kazanan finansal serbestleşme politikaları, sermaye hareketlerinin önünü açmış; teknolojik gelişmeler ise uluslararası finansal işlemlerin anlık biçimde gerçekleşmesini mümkün kılmıştır. Bu dönüşüm, finans sektörünü küresel düzeyde stratejik bir alana dönüştürmüştür. Uluslararası doğrudan yatırımların ve portföy yatırımlarının yönü, artık ülkelerin ekonomik performanslarından çok, finansal istikrar ve düzenleme kapasitesiyle belirlenir hâle gelmiştir.

2008 Küresel Finansal Krizi, finansın küresel ekonomi içerisindeki etkisini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Yetersiz düzenleme, şeffaflık eksikliği ve risk yönetimindeki zafiyetler, küresel çapta ciddi ekonomik daralmalara yol açmıştır. Bu tecrübe, finansal düzenleme ve denetimin önemini artırmış; geleneksel finansal modellerin yanı sıra alternatif modellerin de tartışılmasına zemin hazırlamıştır.

Türkiye’de finansal sistemin omurgasını geleneksel bankacılık sektörü oluşturmaktadır. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ve Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) gibi kurumlar, finansal sistemin düzenlenmesinde merkezi role sahiptir. Bankalar, tasarrufların toplanması ve kredilerin dağıtılması işleviyle finansal aracılık görevini yerine getirmektedir. Bununla birlikte, Türkiye’de bankacılık sektörü uzun yıllar boyunca faiz esaslı ve ticari bankalar ekseninde gelişmiştir.

2001 krizi sonrası gerçekleştirilen reformlarla birlikte bankacılık sisteminde kurumsal yapılar güçlendirilmiş, risk yönetimi ve denetim süreçleri uluslararası normlara uyumlu hâle getirilmiştir. Ancak, özellikle faiz hassasiyeti taşıyan bireylerin, düşük ve orta gelirli grupların ve küçük girişimcilerin finansmana erişimde yaşadığı zorluklar geleneksel bankacılıkla beraber alternatif finansal modellerin gündeme gelmesine neden olmuştur.

İslâm iktisadı, temelinde faiz (ribâ) yasağını barındıran, kâr-zarar ortaklığına ve reel ekonomik faaliyetlere dayalı bir malî düzeni esas alır. Kur’ân-ı Kerîm’de faiz açık bir biçimde yasaklanmıştır (Bakara Sûresi: 275-279). Bu nedenle, İslâmî finans ilkelerinde faizli kazanç gayrimeşru sayılmış ve bunun yerine risk paylaşımına dayalı finansal ilişkiler önerilmiştir. Bu bağlamda, İslâmî finans sadece inançtan kaynaklanan bir tercih değil, aynı zamanda ekonomik faaliyetlerin daha kolay gerçekleştirilmesine katkı sağlayan bir alternatif olarak durmaktadır.

Günümüzde İslâmî finans, yalnızca Müslüman ülkelerde değil, Batı Avrupa ve Güneydoğu Asya gibi farklı bölgelerde de hızla gelişmektedir. Suudi Arabistan, Malezya ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkeler, katılım bankacılığı başta olmak üzere faizsiz finans kurumlarına ciddi yatırımlar yapmış ve bu yapılar, küresel finansal sistem içinde hatırı sayılır bir yer edinmiştir.

Türkiye’de faizsiz finans anlayışı çerçevesinde geliştirilen ilk kurumsal yapılar, 1983 yılında kurulan özel finans kurumlarıdır. 2005 yılında bu yapılar “katılım bankası” olarak yeniden tanımlanmış ve Bankacılık Kanunu’na tâbi tutulmuştur. Katılım bankaları, faizsiz esaslarla fon toplayan ve kullandıran, risk paylaşımına dayalı modellerle çalışan yapılardır. 2026 yılı itibarıyla Türkiye’de dokuz tane aktif katılım bankası bulunmaktadır. Bu bankalar şunlardır: Ziraat Katılım Katılım Bankası, Vakıf Katılım Katılım Bankası, Kuveyt Türk Katılım Bankası, Türkiye Finans Katılım Bankası, Albaraka Türk Katılım Bankası, Türkiye Emlak Katılım Bankası, Hayat Finans Katılım Bankası (Dijital Banka), Dünya Katılım Bankası, T.O.M. Katılım Bankası (Dijital Banka).

Ancak katılım bankalarının sunduğu faizsiz finansman hizmetlerinin uygulama biçimi zamanla çeşitli eleştirilere konu olmuştur. Özellikle kâr-zarar

ortaklığı (mudâraba, muşâraka) gibi risk paylaşımına dayalı yöntemler yerine daha çok vadeli satış (murâbaha) gibi borç temelli işlemler ağırlık kazanmıştır (Öğünç, 2017). Ayrıca, ürün geliştirmedeki eksiklikler, danışma kurullarının yapısı ve etkinliği (Orhan, 2023) ve denetlenme eksikliği (Öğünç, 2017) gibi öne çıkan eksiklikler ve eleştirilerde bulunmaktadır. Bu eksiklikler ve eleştiriler, tasarruf finansman şirketleri gibi alternatif modellerin doğmasına ve büyümesine zemin hazırlamıştır.

Türkiye’de 1990’lı yıllardan itibaren “evim sistemi” olarak bilinen ve herhangi bir yasal düzenlemeye tabi olmadan çalışan girişimler ortaya çıkmıştır. Bu sistemler, bireylerin belirli gruplar içinde taksitli ödeme yoluyla sırasıyla ev veya araç sahibi olmasını sağlayan dayanışma esaslı finansal modellerdir. 2021 yılında bu yapılar, 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu kapsamına alınarak “tasarruf finansman şirketi” olarak resmîyet kazanmış ve BDDK denetimine tabi kılınmıştır (BDDK, 2021).

2026 yılı itibarıyla Türkiye’de Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu’nda listelenen aktif dokuz tane tasarruf finansman şirketi bulunmaktadır. Bu şirketler şunlardır: Adil Tasarruf Finansman A.Ş., Albayrak Tasarruf Finansman A.Ş., Birevim Tasarruf Finansman A.Ş., Emin Evim Tasarruf Finansman A.Ş., Emlak Katılım Tasarruf Finansman A.Ş., Fuzul Tasarruf Finansman A.Ş., İmece Tasarruf Finansman A.Ş., Katılımevim Tasarruf Finansman A.Ş., Sinpaş Tasarruf Finansman A.Ş. Bu şirketler iç kontrol sistemleri, risk yönetimi, kurumsal yönetim ve şeffaflık ilkeleri doğrultusunda faaliyetlerinde devam etmektedirler.

Tasarruf finansman şirketleri, geleneksel finans kurumlarının ulaşamadığı veya dışladığı kesimler için finansal kapsayıcılık sağlaması açısından büyük önem taşımaktadır. Faiz hassasiyetine sahip bireylerin yanı sıra, düşük ve orta gelirli vatandaşlar için konut ve taşıt edinimini mümkün kılan bu sistem, aynı zamanda bireylerde düzenli tasarruf alışkanlığını teşvik etmekte ve ekonomik dayanışmayı desteklemektedir.

2025 yılı 9 aylık konsolide verilerine göre sektörün öz kaynakları 64,2 milyar TL’ye, işlem hacmi 732,6 milyar TL’ye, aktif büyüklüğü ise 238,7 milyar TL’ye ulaşmıştır. Bu haliyle, sektör, alternatif finansal model arayışının kurumsallaşmış bir örneğini temsil etmektedir. Bu yönüyle tasarruf finansman şirketleri, yalnızca konut finansmanı değil, eğitim, sağlık, teknoloji gibi alanlara da genişletilebilecek bir potansiyele sahiptir. Sektörün geleceğinde dijitalleşme, yeşil finansman, mikrofinans ve kamu destekli modeller gibi alanlarda genişleme potansiyeli mevcuttur.

Finansal sistemler değişirken, toplumların ihtiyaçlarına cevap verebilecek alternatif modellerin geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Türkiye’de tasarruf finansman şirketleri, hem İslâmî finansın etik ilkeleriyle uyumlu yapıları hem de pratikteki başarısıyla dikkat çeken örnekler arasında yer almaktadır. Bu kitapta yer alan bölümler, bu özgün yapının tarihsel gelişimini, hukukî altyapısını, sözleşme türlerini, karşılaşılan riskleri ve yapısal sorunları çok boyutlu biçimde ele almakta ve hem teorik literatüre hem de politika yapım süreçlerine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Doç. Dr. Abdurrahman Çetin tarafından yazılan kitabın birinci bölümü, Türkiye’de tasarruf finansman sisteminin gelişimini ve mevcut yasal altyapısını kapsamlı biçimde ele almaktadır. Avrupa’daki yapı tasarruf sistemlerinden esinlenerek 1990’lı yıllarda faaliyete geçen ve başlangıçta anonim şirket statüsünde çalışan evim şirketleri, 2021 yılında BDDK tarafından yapılan düzenlemelerle birlikte “tasarruf finansman şirketi” olarak tanımlanmış ve 6361 sayılı Kanun kapsamına alınmıştır. Bu yeni statüyle birlikte, şirketler iç kontrol ve risk yönetimi sistemlerini kurarak daha kurumsal bir yapıya kavuşmuş; sektör temsil kurulları ve teknik komiteler aracılığıyla sektörel standartlar geliştirilmeye başlanmıştır. Kapsayıcı ve denetimli bir yapıya kavuşan sektör, kısa sürede önemli bir büyüme kaydetmiş ve 2025 yılı itibarıyla milyonlarca müşteriye hizmet sunar hale gelmiştir.

Çalışmada, tasarruf finansman sistemi çerçevesinde kullanılan temel kavramlar, yasal düzenlemeler, uygulama esasları ve sözleşme türleri ayrıntılı biçimde analiz edilmiştir. Sistem, özellikle faizsiz finansmana duyulan ihtiyaçla şekillenen ve dayanışma ekonomisine dayalı bir model olarak tanımlanmakta; bireylerin tasarruf ederek ev, taşıt ya da iş yeri edinmesini amaçlamaktadır. 6361 sayılı Kanun ve buna bağlı olarak çıkarılan yönetmelikler, sistemin işleyişini ayrıntılı biçimde düzenlerken, tüketici hakları ile finansal sürdürülebilirlik arasında bir denge kurmayı da hedeflemektedir. Metin, ayrıca temel tanımları, ortak terminolojiyi ve çeşitli tasarruf finansmanı sözleşme türlerini açıklayarak hem müşterilerin hem de şirketlerin hak ve yükümlülüklerini özetlemektedir. Çetin’in bu katkısı hem kavramsal hem de uygulamaya dönük yönleriyle tasarruf finansman sistemine ilişkin literatürde önemli bir boşluğu doldurmakta, aynı zamanda politika yapıcılar, uygulayıcılar ve araştırmacılar için bir referans niteliği taşımaktadır.

İkinci Bölümde Dr. Muammer Fatih Öztürk, Türkiye’de giderek önem kazanan tasarruf finansman sistemini hukukî, tarihsel ve yapısal yönleriyle derinlemesine incelemektedir. Yazar, sistemin finansal aracılık modeli olarak tarihsel gelişimini 1991’deki ilk uygulamalardan başlayarak 2021’de 6361 sayılı Kanun

kapsamına alınmasına kadar detaylı biçimde ortaya koymaktadır. Çalışmada, sistemin ayırt edici unsurları tespit edilerek tasarruf finansmanının kavramsal çerçevesi çizilmekte ve konut, çatılı iş yeri veya taşıt edinimini kolaylaştıran faizsiz finansman modeli olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, sektörün düzenleyici kurumlarla nasıl yapılandığı, altı şirketin faaliyet izni alması süreci ve Finansal Kurumlar Birliği (FKB) içindeki yeri ele alınmaktadır.

Çalışmanın dikkat çeken diğer bir yönü, tasarruf finansman sistemine ilişkin Türkiye'deki akademik literatürün kapsamlı bir bibliyografyasının sunulmasıdır. Özellikle 2021 ve 2022 yıllarından itibaren, mevzuat düzenlemeleriyle birlikte akademik çalışmaların sayısında önemli bir artış yaşanmıştır. Bu çalışmalar, sistemin hukukî, fikhî, ekonomik ve sosyolojik yönlerini incelemiş, riskleri ve sürdürülebilirliği üzerine odaklanmış, hatta İslâmî finans ilkelerine uygun yeni modeller önermiştir. Bunun yanı sıra, çalışmada sistemin avantaj ve dezavantajları çok boyutlu şekilde analiz edilmiş; sistemin düşük ve orta gelirli gruplar için erişilebilirliği, faizsiz işleyiş yapısı ve esnek ödeme modelleri gibi güçlü yönlerinin yanı sıra enflasyon karşısında tasarrufların değer kaybı ve devlet güvencesi eksikliği gibi zayıf noktalar da tartışılmıştır.

Dr. Muhammed Fatih Öztürk, tasarruf finansmanı alanında önemli bir boşluğu doldurmak amacıyla İbn Haldun Üniversitesi bünyesinde kurulan "Tasarruf Finansman Uygulama ve Araştırma Merkezi"ne de değinmiştir. Yazar ayrıca, Almanya ve Fransa gibi ülkelerdeki yapı tasarruf sistemleriyle Türkiye'deki sistemin mukayesesini yaparak evrensel bağlamda sistemin yerine dair önemli çıkarımlar sunmaktadır. Yazar son olarak sistemin işleyişi ve uygulanan finansman modellerini tartışmıştır. Bu kapsamlı çalışma, yalnızca hukukçulara değil, ekonomi, finans ve kamu politikaları alanında çalışan tüm araştırmacılara hitap eden zengin bir kaynak niteliğindedir.

Prof. Dr. Hacı Mehmet Günay tarafından yazılan üçüncü bölüm, Türkiye'de son yıllarda yaygınlaşan tasarruf finansman sistemini tarihsel gelişimi, hukukî alt yapısı ve işleyiş biçimi çerçevesinde ele almakta; özellikle sistemin faizsizlik ilkesi bağlamındaki fikhî niteliğini tartışmaktadır. Çalışmada öncelikle tasarruf kavramı ve finansman ihtiyacının toplumsal-ekonomik arka planı ortaya konmakta, ardından 6361 sayılı Kanun ve ilgili yönetmelikler doğrultusunda sistemin yasal statüsü, uygulama modelleri ve sözleşme yapısı açıklanmaktadır. Bu kapsamda tasarruf finansman şirketlerinin BDDK denetimine tâbi kılınması, fon havuzunun yönetimi, organizasyon ücretleri ve müşterilere sağlanan finansman süreçleri ayrıntılı biçimde değerlendirilmektedir.

Çalışmanın merkezinde, tasarruf finansman sözleşmesinin hukukî ve fikhî mâhiyetine ilişkin tartışmalar yer almaktadır. Yazar, sözleşmenin çok katmanlı yapısına dikkat çekerek vekâlet, icâre ve tüketim ödöncü gibi farklı akit türleriyle ilişkisini irdelemekte; fon havuzunun hukukî statüsü, şirketin yükümlölüklerinin niteliğı ve müşterilerin birikimlerinin korunması gibi konuları ele almaktadır. Ayrıca sistemde erken finansmana erişenlerle geç teslim alanlar arasındaki yapısal eşitsizliğin adalet ve hakkaniyet sorunları doğurduğu vurgulanmakta; “elbirliğı/yardımlaşma” söylemi ile fiilî işleyiş arasındaki gerilim tartışılmaktadır.

Çalışmanın son bölümünde ise 2021 sonrası getirilen kapsamlı düzenlemelerin sektöre etkileri değerlendirilmekte; şirketlere yönelik sermaye, lisans, iade süreleri ve fon kullanımına ilişkin yeni sınırlamaların sistemi daha kurumsal ve denetlenebilir hâle getirdiğı belirtilmektedir. Bununla birlikte organizasyon ücreti, fon havuzunun mülkiyeti, teslim tarihine bağı avantaj-dezavantajlar ve bazı uygulamaların fikhî meşruiyeti gibi meselelerin hâlen tartışmalı olduğu ifade edilmekte; artan akademik ilgiye paralel olarak bu alanın hem hukuk hem de İslâm hukuku açısından daha derinlikli çalışmalara açık olduğu sonucuna varılmaktadır.

Kitabın dördüncü bölümünde Dr. Buğra Kaan Çakıroğlu, Türkiye’de tasarruf finansman sözleşmelerine ilişkin hukukî çerçeveyi ayrıntılı biçimde incelemektedir. Yazar, 2021 yılına kadar herhangi bir yasal düzenlemeye tabi olmayan bu sözleşmelerin, 6361 sayılı Kanun ve ilgili yönetmeliklerle birlikte nasıl yasal bir statü kazandığını ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, sözleşmelerin tanımı, tarafların hak ve borçları, cayma ve fesih koşulları gibi temel hususları düzenleyen yasal metinler detaylı biçimde ele alınmakta; tasarruf finansman sözleşmesinin mevzuat öncesi dönemde atipik ve kombine bir sözleşme niteliğı taşıdığı, düzenlemeler sonrası ise tipik bir sözleşme hâline geldiğı ifade edilmektedir.

Çalışmanın dikkat çeken yönlerinden biri, tasarruf finansman sözleşmesinin hukukî niteliğinin rızai, tam iki tarafa borç yükleyen, anî-sürekli karmaşığı ve standart sözleşme olarak çok yönlü biçimde analiz edilmesidir. Özellikle, sözleşmenin ifa süresi bakımından “anî-sürekli karmaşığı” yapısına vurgu yapılmakta; mevzuattaki gelişmelerin hem tüketiciyi korumaya yönelik hükümler hem de şirketlerin yükümlölüklerine dair açık düzenlemeler getirdiğı belirtilmektedir. Bu değerlendirmeler ışığında, yazar sözleşmenin yalnızca teknik bir sözleşme türü olmanın ötesinde, finansal sistemin önemli ve dinamik bir unsuru hâline geldiğini ortaya koymakta; böylece hem akademik literatüre hem de uygulamaya önemli katkılar sunmaktadır.

Kitabın beşinci bölümünde Hakan Şen, Türkiye’de son yıllarda yasal statü kazanarak kurumsallaşma sürecine giren tasarruf finansman şirketlerinde sürdürülebilirlik ve güven tesisi açısından en kritik başlık olan “risk yönetimi” perspektifinden incelemektedir. Türkiye’deki tasarruf finansman şirketleri, faizsiz finans prensibiyle hareket ederek bankacılık dışı finans kesimini desteklemeyi ve düşük-orta gelirli kesime konut ve araç ediniminde alternatif bir kaynak sunmayı hedeflemektedir. Bu sistemin karmaşık yapısı, nakit akışı yönetimi ve katılımcıların ödeme gücünü koruma gerekliliği nedeniyle şirketlerin klasik bankacılığa benzer risklerle karşılaşmasına yol açmaktadır. Bu nedenle, “risk yönetimi” sektörün gelişimi ve güvenilirliği açısından kritik bir konudur.

Yazar, çalışmasında öncelikle tasarruf finansman sisteminin tarihsel gelişimini, Türkiye ve Avrupa uygulamalarındaki farklılaşmaları ve faizsiz finans prensibiyle bütünleşmesini aktarmaktadır. Avrupa’da “konut tasarruf fonları” olarak ortaya çıkan bu sistem, Türkiye’de 1990’lı yıllarda gündeme gelmiş, 2021 yılında yapılan yasal düzenlemelerle 6361 sayılı Kanun kapsamına alınarak kurumsal ve hukukî bir çerçeveye kavuşturulmuştur.

Hakan Şen, çalışmasında tasarruf finansman şirketlerinin karşılaştığı başlıca finansal (sermaye, likidite, kredi, faiz, kur ve enflasyon), operasyonel (sözleşme hataları, insan kaynağı ve teknoloji eksiklikleri) ve hukukî (mevzuat belirsizlikleri, sözleşme uyumsuzlukları) riskleri sistematik biçimde sınıflandırmakta ve bu risklerin yönetimine yönelik çağdaş stratejiler önermektedir. Riskin tanımlanmasından ölçülmesine, etkilerinin analizinden önleyici tekniklerin uygulanmasına kadar tüm süreçler ayrıntılı olarak ele alınmakta; davranışsal veri temelli erken uyarı sistemlerinden şeffaflık ilkesine dayalı sözleşme yapısına kadar birçok öneri sunulmaktadır. Ayrıca çalışmada, yüksek enflasyon ve döviz kuru oynaklıkları gibi makroekonomik belirsizliklerin şirketlerin nakit akışları ve katılımcı güveni üzerindeki olumsuz etkileri değerlendirilmekte; kurumsal yönetişimin ve düzenleyici rehberliğin güçlendirilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Hakan Şen’in bu katkısı, sadece risk yönetimi literatürüne değil, aynı zamanda faizsiz finans ve alternatif finansman sistemlerine ilişkin politika yapım süreçlerine de önemli bir rehberlik sağlamaktadır.

Bu sistemin kendine özgü yapısı, geleneksel bankacılıktan farklı sorunlar doğurmaktadır. Kitabın son bölümünde Yunus Furkan Akbal, tasarruf finansman sisteminin karşılaştığı temel sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini sunmaktadır. Sorunlar hem tasarruf finansman şirketleri hem de müşteriler açısından değerlendirilmiştir. Yazar, sistemin temel tanımlarından ziyade doğrudan güncel sorunlara ve bu sorunların aşılmasına yönelik somut stratejilere odaklanarak sektöre bütüncül bir perspektif sunmaktadır.

Yunus Furkan Akbal sistemdeki temel sorunları şu şekilde belirlemiştir:

1. Ürün Çeşitliliğinin Olmaması: 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu’na göre, tasarruf finansman faaliyetleri sadece konut, çatılı iş yeri ve taşıt edinimiyle sınırlıdır. Bu durum, şirketler açısından risk yoğunlaşmasına, dağıtım kanallarının etkin kullanılamamasına, rekabet avantajının azalmasına ve inovasyon eksikliğine yol açmaktadır. Müşteriler açısından ise, eğitim, sağlık, teknoloji gibi diğer temel edinim ihtiyaçlarının karşılanmasında dar seçenekler sunulmakta, finansal disiplin ve esneklik yetersiz kalmakta, dolayısıyla finansal kapsayıcılık azalmaktadır.

2. İtibarın Korunması ve Yasal Düzenleme İhtiyacı: Dijital dünyada sosyal medya üzerinden yayılan doğrulanmamış bilgiler, tasarruf finansman şirketlerinin itibarını ciddi şekilde zedeleyebilmekte, kitlesel tasarruf çekilmesi-ne ve finansal istikrarsızlığa yol açabilmektedir. Bankacılık sektöründe itibarın korunmasına yönelik yasal düzenlemeler (örneğin 5411 sayılı Bankacılık Kanunu Madde 74) bulunmasına rağmen, tasarruf finansman şirketleri için benzer ve yeterli düzenlemelerin olmaması bir eksikliktir.

3. Nitelikli İş Gücü Eksikliği: Sektörde büyüme ile birlikte nitelikli iş gücüne olan ihtiyaç artmakta, ancak mevcut eğitim modelleri ve programlar bu ihtiyacı karşılamakta yetersiz kalmaktadır.

4. Kamusal Bir Tasarruf Finansman Şirketinin Bulunmaması: Kamu bankaları ve kamu kontrolündeki sigorta şirketlerinin finansal piyasalarda istikrar sağlama rolü düşünüldüğünde, tasarruf finansman sektöründe kamu iştirakinin olmaması, finansal kapsayıcılığın artırılması ve rekabetin dengelenmesi açısından bir eksiklik olarak görülmektedir.

5. İştirak Yasağı: Tasarruf finansman şirketlerinin başka şirketlere ortak olmasına yönelik yasal yasa, sektörde gelir kaynaklarını çeşitlendirme ve rekabet gücünü artırma fırsatını kısıtlamaktadır. Bu durum, diğer finans kurumlarıyla rekabet eşitsizliği yaratmakta ve şirketlerin kurumsallaşmasını engellemektedir.

6. Regülasyonların Sektörü Geriden Takip Etmesi: Finansal sektördeki hızlı gelişim ve ürün çeşitliliği, yasal düzenlemelerin yetersiz kalmasına veya geriden gelmesine neden olmaktadır. Bu durum, tüketici güvenliğini etkilemekte ve sektörde belirsizlik yaratmaktadır.

7. Vergi Avantajlarından Yararlanamama: Tasarruf finansman şirketleri, bankalar ve diğer finansal kurumlara sağlanan bazı vergisel avantajlardan (KDV, BSMV, damga vergisi vb.) yararlanamamakta, bu da rekabet eşitsizliğine yol açmaktadır.

8. Toplanan Fonların Sigortalanamaması: Bankacılık sektöründe mevduat sigortası (TMSF) güvencesi bulunmasına rağmen, tasarruf finansman şirketlerinde toplanan fonların sigorta kapsamına alınmaması, tüketici güvenli açısından bir zayıflık oluşturmaktadır.

Yazar, bu sorunlara karşı ürün portföyünün genişletilmesi, üniversite-sektör iş birlikleriyle nitelikli insan kaynağı yetiştirilmesi, kamu iştirakli bir tasarruf

finansman şirketi kurulması, düzenleyici altyapının güncellenmesi ve denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi gibi kapsamlı çözüm önerileri sunmaktadır. Bu kitap çalışmasının önemli bir parçasını oluşturan bu son bölüm, tasarruf finansman sisteminin Türkiye finansal ekosistemi içindeki yerini yeniden düşünmeye çağırarak; düzenleyici kurumlar, sektör aktörleri ve politika yapıcılar arasında daha koordineli bir yönetim modelinin gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu çok yönlü yaklaşım hem akademik literatüre hem de politika yapıcılara değerli katkılar sağlayarak, sektörün daha kapsayıcı, güvenilir ve sürdürülebilir bir yapıya ulaşmasına zemin hazırlamaktadır.

Bu kitap, Türkiye’de son yıllarda hızla kurumsallaşan tasarruf finansman sektörünü iktisadî, hukukî, fihî ve yönetim boyutlarıyla bütüncül biçimde ele alarak, literatürde önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Bölümler; sistemin tarihsel gelişimini, yasal altyapısını, sözleşme yapısını, risk dinamiklerini ve yapısal sorunlarını disiplinler arası bir yaklaşımla analiz ederken, faizsiz finans ilkelere bağlamında ortaya çıkan uygulama farklılıklarını da görünür kılmaktadır. Bu yönüyle çalışma, İslâm iktisadî ve finansı alanında çoğunlukla katılım bankacılığı ekseninde şekillenen akademik tartışmaları genişleterek, tasarruf finansman şirketlerini özgün bir alternatif finansal model olarak kavramsallaştırmakta; risk paylaşımı, finansal kapsayıcılık ve dayanışma ekonomisi gibi temel ilkelerin pratikteki karşılıklarını somut örnekler üzerinden tartışmaya açmaktadır.

Uygulama açısından bakıldığında ise kitap, düzenleyici kurumlar, sektör temsilcileri ve politika yapıcılar için güçlü bir referans çerçevesi sunmaktadır. Risk yönetimi, sözleşme hukuku, kurumsal yönetim, ürün çeşitliliği ve insan kaynağı gibi kritik alanlara yönelik geliştirilen analiz ve öneriler, sektörün daha güvenilir, şeffaf ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasına katkı sağlayacak niteliktedir. Aynı zamanda düşük ve orta gelirli kesimlerin finansmana erişimini kolaylaştıran bu modelin, Türkiye’de finansal kapsayıcılığı artırma potansiyeline dikkat çekilmekte; kamu politikalarıyla desteklenen bütüncül bir yaklaşımın gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu çerçevede eser, yalnızca akademik bir derleme olmanın ötesinde, tasarruf finansman sisteminin geleceğine dair yol gösterici bir politika ve uygulama rehberi niteliği taşımaktadır.

Hasan Vergil
İstanbul, 2026

Kaynakça

- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu [BDDK]. (2021). *Tasarruf finansman şirketlerinin faaliyet esaslarına ilişkin yönetmelik*. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu. <https://www.bddk.org.tr>
- Demirgüç-Kunt, A., & Klapper, L. (2013). Measuring financial inclusion: Explaining variation in use of financial services across and within countries. *Brookings Papers on Economic Activity*, 2013(Spring), 279–321.
- Levine, R. (2005). Finance and growth: Theory and evidence. İçinde P. Aghion ve S. Durlauf (Edl.), *Handbook of economic growth* (Cilt 1, s. 865–934). Elsevier.
- Orhan, Z. H. (2023). Türkiye’de katılım bankacılığının temel problemleri ve bunlara yönelik çözüm önerileri: Bir literatür taraması ve mülakat çalışması. *Tevilat*, 4(1), 125–147.
- Öğünç, H. (2017). Katılım bankaları üzerine bir değerlendirme: Literatür ve finansal durum incelemesi. *Türk & İslâm Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(11), 169–186.